

Maurvåpenflue *Clitellaria ephippium* (Fabricius, 1775)

Rødlistet art

Dette er en meget iøynefallende art, med karakteristiske mørke vinger og rødbrun mellomkropp. Maurvåpenflua var tidligere ansett som utdødd i Norge, men er de senere årene funnet på noen få lokaliteter. Larven utvikler seg i tuene til svart tremaur *Lasius fuliginosus*, men den finnes trolig også hos *Formica*-arter.

Status
Kategori kritisk truet (CR) på Norsk rødliste for arter 2010.

Kjent utbredelse av maurvåpenflue i Norge.

Kjennetegn

Maurvåpenflua er en stor (10–12 mm) og karakteristisk art. Hele kroppen, med unntak av mellomkroppen, og beina er glinsende svart eller brunsvart. Hos hunnene er bakkroppen svart, mens den er brunsvart hos hannene. Mellomkroppen er dekket av rødbrune hår som er meget iøynefallende. Bakkroppen er nesten like bred som lang. På mellomkroppen finnes det en spiss utvekst foran hvert vingefeste, og i tillegg finnes det et par grove torner på scutellum.

Utbredelse

Dette er en sjelden, nordeuropeisk art. Det første funnet i Norge er fra Fjeldstuen i Oslo i 1844, registrert av entomologen Lauritz Martin Esmark (1806–1884). Denne lokaliteten er i dag nedbygget, og arten var lenge antatt utdødd i Norge. I 2005 ble imidlertid arten oppdaget på nytt ved Skoklefall på Nesodden. Senere, i 2008, er den også registrert på Fornebu i Bærum. Muligens vil den norske utbredelsen være begrenset av tilgang på svart tremaur-tuer, og denne mauren finnes i Sørøst-Norge, fra Aust-Agder og nordover til Hedmark. Maurvåpenflua er kjent fra Sverige, hvor den er rødlistet i kategorien nær truet (NT), men ikke fra Finland og Danmark. Arten har ellers en utbredelse i Europa fra Spania via Mellom-Europa til Baltikum og Russland i nordøst og Tyrkia i sørøst. Det finnes et tvilsomt funn fra Storbritannia fra 1800-tallet.

Biologi

Larven utvikler seg i tuene til svart tremaur *Lasius fuliginosus*, som ofte ligger oppe trær. Muligens kan den også finnes hos *Formica*-arter. Arten finnes derfor kun i områder hvor vertsmaturen(e) finnes. Nøyaktig hvordan samspillet med

vertsmaturen arter seg er imidlertid ukjent. Larveutviklingen varer trolig i tre år. Når larven skal forpuppe seg, forlater den boet og finner et egnet sted i nærheten. Når det voksne individet klekker er det meget skjørt, og kan sitte lenge på blader eller stammer i nærheten for å herdes. Maurvåpenflua er oppgitt å fly mellom mai og juli. De norske funnene er gjort i perioden 3. juni–11. juli. Maurvåpenflua er tidligere kalt myrvåpenflue i Norge. Dette er trolig en oversettelsesfeil, basert på det svenske navnet (myrvapenfluga), ettersom arten ikke har noe med myrer å gjøre.

Bestandsstatus

Vi har ingen data som sier noe om bestanden av eller bestandsutviklingen til maurvåpenflua i Norge. I sitt Nordeuropeiske utbredelsesområde er den i tilbakegang. I Sverige er arten rødlistet som nær truet (NT). Fjerning av hule og gamle trær i kulturlandskapet, alléer, parker og skogsmiljøer fører til at livsmiljøet til vertsmaturen(e) minsker, og dermed også forekomsten av maurvåpenflue.

Referanser

- Falck, M. & Greve, L. 1990. Records of Stratiomyidae (Diptera) from South-Eastern Norway, with some notes on the specimens. *Fauna norv. Ser. B.* 37, 101-104
- Gammelmo, Ø. & Lønnve, O. J. 2006. *Clitellaria ehippium* (Fabricius, 1775) (Diptera, Stratiomyidae) rediscovered in Norway. *Norw. J. Entomol.* 53, 21-22
- Gammelmo, Ø., Nielsen, T.R., Falck, M., Greve, L., Søli, G. & Økland, B. 2006: Tovinger, Diptera. Pp. 285–296 in: Norsk Rødliste 2006. 2006 Norwegian Red List. Artsdatabanken, Trondheim.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005 – The 2005 red list of Swedish Species. 496pp. ArtDatabanken, SLU, Uppsala
- Gärdenfors, U. (ed.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010 – The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala
- Pape, Thomas. 2006. Fauna Europaea: Stratiomyidae. Fauna Europaea version 1.5, <http://www.faunaeur.org>
- Rozkošný, R. 1973. The Stratiomyioidea (Diptera) of Fennoscandia and Denmark. *Fauna ent. Scand.* 1, 140 pp.
- Rozkošný, R. 1983. A biosystematic study of the European Stratiomyidae (Diptera) 2. 431 pp. Dr. W. Junk. Publ. The Hauge, Boston, London.
- Siebke, J.H.S. 1877. Enumeration Insectorum Norvegicum. Fasc. IV. Catalogum Dipterorum Continentem. 255 pp. A.W.Brøgger, Christiania.
- Verrall, G.H. 1909. Stratiomyidae etc. In *British Flies*, Vol. 5, 51-229
- Zetterstedt, J. W. 1850. *Diptera Scandinaviae*. IX: 3709–3710
- Zetterstedt, J. W. 1855. *Diptera Scandinaviae*. XII: 4555

Lenker

- Faktaark om myrvapenfluga – ArtDatabanken i Sverige:
http://snotra.artdata.slu.se/artfakta/SpeciesInformationDocument/Clitellaria_Ehippium_100665.pdf
- Faktaark om svart tremaur – Folkehelseinstituttet: <http://www.fhi.no/dokumenter/7ed46f9155.pdf>